

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Appels en peren

Nieuwenhuis, J.H.

Citation

Nieuwenhuis, J. H. (2005). Appels en peren. *Nederlands Tijdschrift Voor Burgerlijk Recht*, 2005(10), 481-481. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/12287>

Version: Not Applicable (or Unknown)

License:

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/12287>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

Appels en peren*

Recent empirisch onderzoek bracht aan het licht dat het voor rechtenstudenten lastig valt te bepalen wat zwaarder is: een kilo appels of een kilo peren. De één schatte een kilo appels op anderhalve kilo. De ander wist het zeker: een zak met een kilo peren woog beslist niet meer dan één pond. Is dit verontrustend nieuws? Later, als rechter, worden zij geacht in staat te zijn het *juridisch* gewicht te bepalen van de appels en peren van Lekkerkerker. Diens Golden Delicious (appels) en Gieser Wildeman (peren) werden aangevreten door vogels die, aangelokt door stadsvuilnis dat Vermeulen met vergunning van de overheid in de Mastwijkerplas stortte, zich ook te goed deden aan het op stam staand fruit in de boomgaard van Lekkerkerker.¹

Alom wordt een ontwikkeling geconstateerd in de rede-neertrant van de rechter: van regeltoepassing naar afwe-ging.² Ter beantwoording van de vraag of Vermeulen jegens Lekkerkerker onrechtmatig heeft gehandeld, moet de weegschaal worden gehanteerd. Hoe ernstig is de door Lekkerkerker geleden schade? Ook zonder geavanceerde rekenapparatuur is de boekhoudkundige voorlichting nog wel te volgen. 'Inkomensschade: gemiddelde op-brengrst van appels en peren over 2 ha, 15 000 kg/ha à 30 ct per kg = f9000.' Lastiger wordt het als volstrekt ongelijk-soortige grootheden moeten worden gewogen. In het bur-gerlijk recht valt heel wat af te wegen: belangen, kansen, rechten. Zij vergen elk een eigen weegkunst.

Belangen; hoe zwaar weegt het belang van NS reizigers BV om in geval van dood of letsel van een reiziger haar aan-sprakelijkheid te kunnen beperken tot € 137 000? Is het voor het 'beheersbaar houden van het ondernemersrisico' inder-daad nodig de vergoeding van schade, geleden door de rei-ziger die door schuld van NS beide benen verloor, te beper-ken tot een fractie van de werkelijke schade?³ Welke vragen moeten wetgever en rechter stellen als zij de hulp van de natte vinger te mager achten?

Kansen; een jonge vrouw heeft haar man verloren door een verkeersfout van een ander. Aangesproken tot vergoeding van haar inkomensderving, voert de ander aan dat één op drie huwelijken eindigt in echtscheiding. De kans is dus aanzienlijk dat, ook indien het ongeval niet had plaatsge-vonden, de vrouw toch niet levenslang door haar man zou zijn onderhouden. Moet dit niet leiden tot een evenre-dige vermindering van de schadevergoeding? Welke afwe-ging moet worden gemaakt als we een iets ruimere bocht

willen nemen dan het Belgische Hof van Cassatie: 'Een der-gelijk argument komt het Hof in het kader van huidig ge-schil als niet pertinent dienend en zelfs eerder als ongepast voor'⁴

Rechten; Story publiceert een foto van Paul de Leeuw, zit-tend achter het raam van zijn Amsterdamse woning met zijn recent geadopteerde kind op schoot. Paul de Leeuw ziet hierin een onrechtmatige daad. De rechtbank gaat na welk recht zwaarder weegt: het recht van Paul de Leeuw op eer-biediging van zijn persoonlijke levenssfeer of de vrijheid van meningsuiting van het weekblad Story, dat de foto had voorzien van een begeleidende tekst: 'Gewoon even knuffelen met je baby zonder ook maar iets anders aan je hoofd te hebben.' De rechtbank is van oordeel dat in dit ge-val het eerste recht (eerbiediging van de persoonlijke le-venssfeer) zwaarder weegt.⁵ Mag hierbij het soortelijk ge-wicht van dit type drukpers een rol spelen? Verdient infotainment minder bescherming dan een opiniërend arti-kel waarin de foto dient ter illustratie van een bijdrage over de (on-)wenselijkheid van adoptie door homoparen?

Belangen, kansen, rechten; het dagelijks rantsoen van advo-caten en rechters. Wat opvalt in de aanzwellende stroom rechtsvindingsliteratuur, is de geringe aandacht die daarin wordt besteed aan de methode van het wegen van deze drie grondstoffen van het rechtsoordeel. Als deze intellectuele verwaarlozing berust op de gedachte dat buiten regeltoe-passing in strikte zin slechts plaats is voor irrationele facto-ren, zoals de 'sprong' van Scholten en 'de door ervaring ge-schoolde intuïtie' van Bregstein, is sprake van misverstand. Rechtseconomen laten ons weten dat de geldwaarde van 'een statistisch mensenleven' € 2 000 000 bedraagt.⁶ Welk gewicht moeten we aan deze informatie hechten in het de-bat over het al dan niet vergoeden van affectieschade? Een oude, doch springlevende wet over het afwegen van belan-gen wijst hier de weg. De categorische imperatief van Kant houdt het verbod in om aan het leven van één verkeers-slachtoffer – statistisch of niet – evenveel waarde toe te ken-nen als aan twintig *Range Rovers*. Kortom, waar thans zeker een markt voor is, is een rechtgeleerde Simon Stevin, dit-maal met een rechtgeleerde versie van zijn *Beghinselen der Weeghconst*, Leiden 1586.

J.H. Nieuwenhuis

* Citeerwijze: J.H. Nieuwenhuis, 'Appels en peren', *NTBR* 2005, 79.

1 HR 10 maart 1972, *NJ* 1972, 278.

2 Zie bijv. R. de Lange, *Publiekrechtelijke Rechtsvinding*, p. 243 en W.J. Witteveen, *Van wetstoepassing naar belangenafweging?*

3 Hof Amsterdam 12 augustus 2004, *Njf.* 2004, 543.

4 Hof van Cassatie 16 december 2004, nr. RC 04CG7.

5 Rb. Amsterdam 7 mei 2003, LJN: AF8332.

6 G. Suurmond en B.C.J. van Velthoven, *NJB* 2005, p. 1935.